

1. Білявський В.М. Безперервна оптимізація бізнес–процесів організації в умовах становлення інноваційної економіки / В.М. Білявський // Фінансово–економічні важелі розвитку невиробничої сфери в умовах нестабільності : матеріали міжнар. наук.–практ. інтер.–конф. присвячена 70–річчю КНТЕУ. – Х. : Харків. торг.–екоп. ін–т КНТЕУ, 2016. – С. 11–12.

2. Білявський В.М. Реінжиніринг бізнес–процесів як механізм управління міжнародною конкурентоспроможністю організації / В.М. Білявський // Сучасні проблеми менеджменту : матеріали XII міжнар. наук.–практ. конф. – К. : Нац. авіац. ун–т, 2016. – С. 21–22.

3. Білявський В.М. Людський капітал як інструмент оцінювання конкурентоспроможності організації / В.М. Білявський // Вісник Харків. нац. ун–т ім. В.Н. Каразіна. – 2017. – № 92. – С. 79–87.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ І ЇЇ РОЛЬ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Т.В. Аверіхіна, к.е.н. доцент

А.Ю.Власва

Одеський національний політехнічний університет
м. Одеса

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку економіки знань інтелектуальна власність стає основним ресурсом, який здатен забезпечити конкурентоспроможність підприємств. Інтенсифікація інноваційної діяльності підприємств є вагомим фактором впливу на стрімке зростання кількості об'єктів інтелектуальної власності, що викликає потребу їх визначення, структурування, оцінки, обліку, та юридичного захисту майнових прав.

У розвинутих країнах інтелектуальну власність розглядають як одну з головних складових національного багатства. Саме тому захисту правомірності використання об'єктів інтелектуальної власності в країнах Західної Європи та США, особливо в останні десятиріччя, приділяють особливу увагу.

В рамках інтенсифікації розбудови національної інноваційної системи як напряму модернізації та оздоровлення економіки України інтелектуальна власність також займає ключову позицію, що робить дане дослідження актуальним для сьогодення.

У даний час власники інтелектуальної власності визначають формування нового устрою світу, тому що знання або інтелектуальна власність та її експлуатація бізнесом з метою здобування прибутку є ключовим чинником забезпечення конкурентоспроможності і економічного зростання. Інтелектуальну власність слід розглядати як знання, що мають цінність сьогодні або в майбутньому. Це актив, здатний створювати в підприємницькій діяльності реальну вартість. Успішними керівниками бізнесу стануть ті, хто розробляє стратегію та приймає методики управління, що дозволяють здійснювати ідентифікацію, надбання прав, правову охорону та ефективне використання об'єктів права інтелектуальної власності створених або придбаних їхніми фірмами. Вони також повинні бути здатними встановлювати, які об'єкти права інтелектуальної власності необхідно придбати, а які створити для того, щоб бути конкурентоспроможними на ринку товарів або послуг [1].

З кожним роком проблема захисту інтелектуальної власності стає все більш актуальною. Якщо раніше на ринку з'являлися тільки деякі окремі типи інтелектуального продукту, такі як твори мистецтва, літератури, науки, технічні інновації, то тепер кількість різновидів інтелектуального продукту розширюється. З'являється безліч нових комп'ютерних програм, стає все більше секретів, пов'язаних з виробництвом, базами даних і заснованої на них інформацією, а також багато іншого, що безпосередньо пов'язано з тим, що ринкові відносини все більше стають результатом інтелектуальної праці, коли конкретні досягнення, інновації представляють комерційний інтерес.

У науковій літературі можна знайти кілька визначень об'єктів інтелектуальної власності, але найбільш поширеним є визначення Паризької і Бернської конвенції. Об'єктами інтелектуальної власності є всі права, включаючи виключні майнові і немайнові. Такі права можуть відноситись до «літературних, художніх і наукових творів; виконавської діяльності артистів, звукозапису, радіо– і телевізійних передач; винаходів у всіх областях людської діяльності; наукових відкриттів; промислових зразків; товарних знаків, знаків обслуговування, фірмових найменувань та комерційних позначень; захист від недобросовісної конкуренції; а також всі інші права, що стосуються інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній і художній областях» [2,3].

Однак на мій погляд це визначення не досить повне, не всякий об'єкт інтелектуальної власності зареєстрований, а деякі з них засекречені, як, наприклад, ноу–хау, більш повне визначення дає «Всесвітня декларація з інтелектуальної власності», прийнята ВОІВ 26 червня 2000 р Згідно декларації «... термін « інтелектуальна власність » означає будь–яку власність, визнану за спільною згодою в якості інтелектуальної по характеру і заслуговує охорони, включаючи, але не обмежуючись науковими і технічними винаходами, літературними чи художніми творами, товарними знаками і покажчиками ділових підприємств, промисловими

зразками та географічними вказівками[4]. Таким чином, основними рисами інтелектуальної власності є інтелектуальний характер і потреба в охороні.

Масовий випуск об'єктів матеріального авторського права сформувався в досить велику галузь індустрії, підгалуззями якої стали випуск книг, кінокартин, комп'ютерних ігор, відео– і аудіозаписів, а також програмне забезпечення. Відомо, що проводилися дослідження, стосовно частки в національній економіці виробництв, які ґрунтуються на авторське право. В середньому частка ВВП на виробництва, які засновані на авторському праві, в країнах становить від трьох до п'яти відсотків. У США, в свою чергу, в 2009 році на індустрію, пов'язану з авторським право, припадало близько 5,5 відсотків ВВП. Цей внесок настільки величезний, що перевершує внесок в будь-яку іншу галузь промисловості. Саме тому не можна однозначно говорити про те, що вагу має тільки промислова власність. Важливо враховувати такий ефект авторського права, як «друга віддача»: на авторське право базується чимала кількість виробництв[5].

Право інтелектуальної власності – це сукупність цивільно-правових норм, що регулюють відносини, пов'язані з творчою діяльністю. При цьому цивільне право не регулює безпосередньо саму творчу діяльність, бо процес творчості залишається за межами дії його норм. Функції цивільного права полягають у визнанні авторства на вже створені результати творчої діяльності, встановленні їх правового режиму, моральному і матеріальному стимулюванні і захисті прав авторів та інших осіб, що мають авторські права[6].

Говорячи про користь наявних майнових прав інтелектуальної власності, слід зазначити, що на сьогоднішній день, з урахуванням законодавчо закріпленого досить широкого спектра механізмів захисту прав інтелектуальної власності, такі права є дуже потужною зброєю в боротьбі з конкурентами. При цьому, наявність або відсутність певних норм щодо процедур набуття права інтелектуальної власності створює можливості для зловживання недобросовісно отриманими правами. Так, чинне законодавство дозволяє отримати патент, наприклад, на цвях або звичайний поштовий конверт, або на спосіб розміщення всієї зовнішньої реклами.

Види інтелектуальних прав:

а) авторське право. Авторським правом регулюються відносини, що виникають у зв'язку зі створенням і використанням творів науки, літератури і мистецтва. В основі авторського права лежить поняття «твори», що означає оригінальний результат творчої діяльності, існуючий в будь-якій об'єктивній формі. Саме ця об'єктивна форма вираження є предметом охорони в авторському праві. Авторське право не поширюється на ідеї, методи, процеси, системи, способи, концепції, принципи, відкриття, факти;

б) суміжні права. Група виняткових прав, створена в другій половині ХХ–початку ХХІ століть, за зразком авторського права, для видів діяльності, які є недостатньо творчими для того, щоб на їх результати можна було поширити авторське право. Зміст суміжних прав істотно відрізняється в різних країнах. Найбільш поширеними прикладами є виключне право музикантів–виконавців, виробників фонограм, організацій ефірного мовлення;

в) патентне право. Патентне право – система правових норм, якими визначається порядок охорони винаходів, корисних моделей, промислових зразків (часто ці три об'єкти об'єднують під єдиною назвою – «промислова власність») та селекційних досягнень шляхом видачі патентів;

г) права на засоби індивідуалізації. Група об'єктів інтелектуальної власності, права на які можна об'єднати в один правовий інститут охорони маркетингових позначень. Включає в себе такі поняття, як: товарний знак, фірмове найменування, найменування місця походження товару;

д) право на секрети виробництва (ноу–хау). Секрети виробництва (Ноу–хау) – це відомості будь-якого характеру (оригінальні технології, знання, вміння і т. П.), Які охороняються режимом комерційної таємниці і можуть бути предметом купівлі–продажу або використовуватися для досягнення конкурентної переваги над іншими суб'єктами підприємницької діяльності;

е) права на нові сорти рослин. Система правових норм, які регулюють авторські права на нові сорти рослин селекціонерів (селекційні досягнення), шляхом видачі патентів[7].

На закінчення хочеться сказати, що існує велика кількість проблем, пов'язаних з інтелектуальною власністю. Для початку дуалізм інтелектуальної власності: існування об'єкта в матеріальному і нематеріальному вигляді. Далі – це спірні трактування в нормативних документах таких понять, як творчість, об'єкти інтелектуальної власності тощо.

Проблемою є і те, що розвинені країни, успішно застосовують об'єкти інтелектуальної власності на практиці, прекрасно розуміють, що це те, що допоможе країнам, що розвиваються з джерела дешевої сировини і товарів перетворитися в рівні їм за економічним розвитком країни або навіть перевершити їх. Таким чином, в їх інтересах не дати таким країнам скоротити відставання в технологіях. Незважаючи на те, що всі міжнародні угоди покликані усунути перешкоди в даній галузі, в реальності виходить, що через різницю в рівнях цін розвинені країни несуть в рази менші витрати в зв'язку з реєстрацією об'єктів промислової власності, ніж країни, що розвиваються. Це дозволяє країнам, що розвиваються захоплювати не тільки національний, але і міжнародний ринок, залишаючи країни, що розвиваються позаду.

Література:

1. Поляков С.Ю. Деякі аспекти та принципи управління інтелектуальною власністю в Україні / Поляков С.Ю., Куртов А.І., Нікітюк О.Б., Зміївський Г.А // Вісник НТУ «ХП». – 2010. – № 60. – С. 72–83.
2. Бернская Конвенция об охране литературных и художественных произведений (Парижский Акт, ВОИС, 24 июля 1971 г.) // Свод нормативных актов ЮНЕСКО. – М.: 1993 – с. 500.
3. Парижская конвенция по охране промышленной собственности / Офиц. рус. текст // Там же. – С. 22–50.
4. Всемирная декларация по интеллектуальной собственности 2000 года // Интеллектуальная собственность. – 2002. – № 4.–С. 14– 17.
5. Интеллектуальная собственность: её сущности и роль в современном экономическом развитии [Электронный ресурс]// Studrb.ru – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://studrb.ru/works/entry22436>
6. Право интеллектуальной собственности [Электронный ресурс] // Учебные материалы. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <https://works.doklad.ru/view/z947Sb6c0GA.html>
7. Интеллектуальная собственность [Электронный ресурс] // Вікіпедія. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Интеллектуальная_собственность

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ КРЕАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Н.О. Задорожнюк, к.е.н., доцент

Одеський національний політехнічний університет
м. Одеса

Для сучасних компаній важливу роль відіграє креативність персоналу, яка стає головним джерелом розвитку інтелектуального капіталу, що дозволяє розробляти і впроваджувати різні інновації. Якщо раніше креативність розглядалася як властивість особистості, то сьогодні все більш актуальним стає управління творчим процесом колективу в цілому.

Розвиток креативного менеджменту направлено на управління людським капіталом, прийняття управлінських рішень в умовах ризику і невизначеності, мотивацію творчості та підвищення ефективності роботи персоналу. При необхідно використовувати комплексний підхід при розгляді креативності, виявленні та стимулюванні креативності на різних стадіях інноваційного проекту від генерації ідей до втілення в готовий продукт.

Креативність спирається на прикладне уявлення, інтелект, винахідливість і самонавчання. Виділяють три необхідних елементи креативності:

1. Компетенції, які включають в себе знання, навички і досвід в певній сфері діяльності.

2. Творче мислення, яке включає в себе: гнучкість, винахідливість і наполегливість при пошуку рішення, використання методів креативного мислення.

3. Мотивація персоналу до креативної, інноваційної діяльності [1].

Важливо відзначити, що на формування й розвиток креативного менеджменту впливають певні чинники техніко–економічного, організаційно–управлінського, юридичного та соціально–психологічного характеру, що стримують або сприяють здійсненню креативної діяльності на підприємстві.

Також на формування й розвиток креативного менеджменту впливають такі фактори [2]:

– рівень розвитку креативного суспільства;

– формування креативної економіки;

– розвиток освіти на основі принципів креативності;

– рівень інноваційності підприємства;

– творчий потенціал особистості;

– потенціал креативного менеджера.

Взаємозв'язок і взаємодоповнення даних факторів є запорукою успіху у формуванні й розвитку креативного менеджменту.

На основі ключових ідей [3] автором запропонована модель управління системою креативного менеджменту (рис. 1).

В основі цієї моделі лежать чотири етапи:

1. Наявність інтелектуально–креативних, фінансових та технологічних ресурсів для забезпечення ефективного функціонування креативного менеджменту.

2. Безпосередньо процес управління системою креативного менеджменту, який базується на ключових законах і функціях управління, принципах та технологіях креативного менеджменту.

3. Удосконалення системи креативного менеджменту в результаті виявлення недоліків існуючої системи або неефективного розподілу управлінських функцій тощо.